

УКРАЇНСЬКІ ЛІБЕРАЛЬНІ ПАРТІЇ, ЇХ ПІДТРИМКА НАСЕЛЕННЯМ КРАЇНИ

Під ліберальними ідеями маються на увазі прагнення до свободи, демократії, гуманізму. Лібералізм ґрунтується на визнанні пріоритетності прав особи, яка є вищою цінністю порівняно з колективом, нацією, суспільством та державою. Цей світогляд закріплює визнання святості та недоторканості приватної власності, гарантії прав та свобод особи. На цих засадах побудована нормативна система Конституції України й стратегічні плани розвитку держави і суспільства [4]. Однак, яке ставлення рядових громадян до цінностей лібералізму? Мета роботи – дослідити рівень підтримки населенням країни ліберальних партій України.

Історично першою світовою політичною ідеологією, що одержала широке поширення серед різних народів планети, з'явився лібералізм (від лат. *liberalis* – вільний). Він сформувався на основі соціальних навчань Т. Гоббса, Дж. Локка, Ш. Л. Монтеск'є, Ж. Ж. Руссо, А. Сміта, І. Канта й ряду інших мислителів у ХУІІ-ХУІІІ ст. і досяг своєї найбільшої теоретичної систематизації й класичної завершеності в ХІХ ст [2, с.49]. Свій внесок у ліберальну ідеологію внесли і українські мислителі, зокрема, М. Драгоманов та Б. Кістяківський.

У ході історії зміст ліберальної ідеології перетерпів істотні зміни й значно розрізняється залежно від періоду часу, конкретних країн і партій. На початку ХХ ст. політична практика ліберальних держав поставила під сумнів цілий ряд ліберальних цінностей й установок. В умовах глибокої класової й соціальної нерівності проголошувалася лібералізмом індивідуальна свобода й права особистості в цілому багато в чому залишалися привілеєм імущих класів. На зміну «класичному лібералізму» була розроблена концепція «нового» або «соціального» лібералізму [2, с.50].

Гаслом «нового лібералізму» стала «державна загального благоденства» з її програмою допомоги найбільш незахищеним суспільним прошаркам на основі активного втручання держави в економічне життя через податки, державну власність, бюджет, планування. Характерною рисою «нового лібералізму» стала активна соціальна політика: доступне всім медичне обслуговування, безкоштовна шкільна освіта, розширення системи соціального забезпечення й т.д. Після Другої світової війни лібералізм одержав «другий подих» на шляху реформування європейського суспільства. Ліберальні партії знову стали реальною політичною силою в Англії, США, Німеччині, Японії, а також у ряді інших індустріально розвинених держав. Неоліберали розробляють програми роздержавлення власності, виступаючи за народну власність. Неоліберали також вимагають рішучої децентралізації державного регулювання, свого роду поділу функцій між вищими й нижчими органами державної влади [2, с.51].

Сучасний ліберальний рух нараховує понад 100 партій з чисельністю понад 3 мільйони членів, більшість із яких об'єднані в Ліберальний Інтернаціонал, створений ще в 1947 році [3, с.51].

Український лібералізм сповідував такі погляди:

- існування демократичної держави можливе лише за умови політичної свободи (М. Драгоманов) – політична свобода – це сукупність конституційно закріплених прав громадян
- домінуючою цінністю у співвідношенні «людина – суспільство – держава» є «людина незалежно від соціального статусу конкретної особистості»
- в системі політико-економічних категорій центральною є категорія приватної власності та засоби виробництва (М. Туган-Барановський)
- визнання верховенства права в суспільному житті, взаємозалежності права та свободи, необхідності поєднання соціальної та правової ідей (Б. Кістяківський)
- пріоритет загальнолюдських цінностей над соціально-класовими чи національними, необхідність раціонального влаштування суспільного життя; децентралізація держави як засіб обмеження державної влади та надання гарантій існуванню місцевого самоврядування (М. Драгоманов)
- популяризація етичних засад політичної діяльності, пов'язаності політики та моралі (М. Драгоманов: «Чисте діло потребує чистих засобів»).

Лібералізм як суспільно-політичний рух та ідеологія поширені і в сучасній Україні, на їх основі діють ряд політичних партій, зокрема, Ліберальна партія України (ЛПУ), Ліберально-демократична партія (ЛДП), Християнсько-ліберальна партія України (ХЛПУ), Ліберальна партія України (оновлена) (ЛПУ(о)), «Слуга народу» та інші.

Україна має багатопартійну систему, яка налічує більше трьох сотень всеукраїнських політичних об'єднань. Серед них третина у більшій чи меншій мірі має ліберальні погляди на життя та перспективу розвитку країни.

Ліберальна партія України – сучасна українська політична партія, яка заснована 12 вересня 1991 року у Донецьку. Свідомство Міністерства юстиції України про реєстрацію № 132 [3]. Зараз Ліберальна партія України налічує 32 тис. членів, 423 міських та районних осередків в усіх областях України. Мета партії – популяризація та поширення ідей лібералізму в Україні та проведення в ній ліберальних реформ. Традиційні цінності українського лібералізму: праця, правда і воля [3]. ЛПУ – перша ліберальна партія з пострадянських країн, яка визнана Ліберальним Інтернаціоналом, як така, що відповідає світовим критеріям політичного лібералізму [5]. У сучасному парламенті України до різновиду неоіберальних партій слід віднести БПП «Солідарність» «Народний фронт», «Опозиційний блок», «Відродження» та ін. З 2015 року в Україні діє громадська організація «Ліберально-демократична ліга України», що вперше почала об'єднувати ліберальну молодь, тобто осіб, народжених після 1991 року.

Однак, ліберальну ідеологію, її базові цінності сповна підтримує лише 1–2% українців. За даними опитування соціологічної групи «Рейтинг», майже 60% громадян тією чи іншою мірою впевнені, що відповідати за їхнє життєзабезпечення має держава, 40% підтримують зрівняння доходів населення й близько 50% виступають за збільшення державної власності в бізнесі та промисловості. Крім того, 70% українців готові поступитися частиною власних свобод заради

підвищення порядку в країні. У загальних рисах лібералізм передбачає, що матеріальне забезпечення особа здобуватиме в результаті конкуренції на ринку праці, а державна політика великою мірою визначатиметься боротьбою різних суспільних сил у парламенті та на рівні громадянського суспільства. Організація життя на таких засадах дає багато переваг, проте не для всіх. Лібералізм є потужним стимулом для розвитку економіки, проте ставить різні суспільні верстви в нерівне становище. Крім того, річ не лише в ставленні до лібералізму як такого, а й у недовірі до тих, хто реформи оголошує й намагається їх упроваджувати. Практично жоден український уряд не мав у розпорядженні кредиту довіри, достатнього для проведення фундаментальних реформ: під сумнівом були і наміри реформаторів, і їхня здатність належним чином реалізувати задумане. Певною мірою провина за це лежить на конкретних політичних діячах та угрупованнях, які обрали шлях популізму. Таким чином, несприйняття багатьма українцями ліберальної соціально-економічної парадигми лише невеликою мірою вмотивоване ідеологічно [5].

Цілком імовірно, що причини негативного ставлення в тому, що частина суспільства не пов'язує ці реформи з поліпшенням свого становища: одні – через низьку здатність до конкуренції на ринку праці, інші – через зневіру в тому, що зміни матимуть заявлений результат і що ринковими механізмами не зловживатимуть. Перше пов'язане з уразливим становищем певних соціальних прошарків, і з цим нічого не вдієш. Простіше кажучи, бідні повірять у лібералізм лише тоді, коли побачать (і відчують) його плоди, а доти реформаторам доведеться долати їхній скепсис та невдоволення. Набагато складніше буде вирішити другий комплекс проблем, пов'язаний із розчаруванням в урядах та інститутах. Якщо політична команда й може (бодай теоретично) отримати кредит, то відновлення довіри до інститутів вимагає значно більшого часу, адже пов'язане з напрацюванням позитивного колективного досвіду. Все це, звісно, не означає, що від ліберальних реформ треба відмовлятися. Однак слід посилити пропаганду цінностей лібералізму, особливо серед молоді.

Список використаної літератури

1. Гай–Нижник П. П. Лібералізм як філософська, політична та економічна теорія: нарис історії становлення та розвитку // Гілея. 2014. Вип.88 (№9). С.5–14.
2. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. – 250 с.
3. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
4. Семке Н. М. Політологія. Модульний курс: навч. посібник. Х.: Торсінг плюс, 2009. 384 с.
5. Офіційний сайт ліберальної партії України / URL : <http://www.lpu.org.ua>
6. Рудакевич О. М. Три складові національної ідеї та їх актуальний зміст для України // Суспільно-політичні процеси, 2018. Вип. 2 (9). С. 145–181
7. Сайт Вікіпедія https://uk.wikipedia.org/wiki/Ліберальна_партія_України.